

Prehistòria de Catalunya**2015/2016**

Codi: 100380

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500241 Arqueologia	OT	3	0
2500241 Arqueologia	OT	4	0
2500501 Història	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Miguel Molist Montaña

Correu electrònic: Miquel.Molist@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials

Objectius

Els objectius son múltiples. Coneixer i estudiar **l'evolució dels grups humans que viuen en l'àrea geogràfica de Catalunya** des de les primeres evidències antròpiques fins a les societats complexes de la segona meitat del 1er mil·lenni, es sens dubte el més important. L'assignatura analitza les diferents etapes socioeconòmiques: societats de caçadors i recol·lectors, les primeres societats pageses, l'aparició de la metal·lúrgia, les societats complexes de l'edat del Bronze i de la primera edat del Ferro. S'analitzen els diferents jaciments arqueològics del nord-est de la península ibèrica i es fa un anàlisi aprofundit del registre arqueològic de les evidències del poblament, de les formes de producció de subsistència, de les característiques tecnològiques, i de les evidències de transformacions socials en el territori del que avui és Catalunya. Entre les **objectius complementaris** destaquem també s'anàlisis del sistema de gestió i administració de l'arqueologia prehistòrica a Catalunya en l'actualitat. L'anàlisi dels procediments pràctics pel desenvolupament d'estudis, d'excavacions arqueològiques,....així com de manera breu la historiografia de la recerca prehistòrica a Catalunya.

Competències**Arqueologia**

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Història

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica

Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar tant els coneixements com la capacitat d'anàlisi a la resolució de problemes relatius al camp d'estudi propi.
2. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa.
3. Buscar, seleccionar i gestionar informació de manera autònoma tant en fonts estructurades (bases de dades, bibliografies, revistes especialitzades) com en informació distribuïda a la xarxa. Saber utilitzar de manera experta les possibilitats d'Internet.
4. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics
5. Expressar-se eficaçment aplicant els procediments argumentatius i textuals en els textos formals i científics.
6. Fer presentacions orals utilitzant un vocabulari i un estil acadèmics adequats.
7. Fer servir la terminologia adequada en la construcció d'un text acadèmic.
8. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics.
9. Identificar els mètodes propis de l'arqueologia i la seva relació amb l'anàlisi històrica.
10. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
11. Presentar treballs en formats ajustats a les demandes i els estils personals, tant individuals com en grup petit.
12. Reconèixer la importància de controlar la qualitat dels resultats del treball i de la seva presentació.
13. Transmetre els resultats de la recerca arqueològica i comunicar conclusions, de manera clara, tant oralment com per escrit, a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
14. Utilitzar el vocabulari tècnic específic i d'interpretació de la disciplina.

Continguts

CONTINGUT I TEMNARI

Bloc 1 Introducció i conceptes generals

- Història de la recerca, dels erudits a l'Escola de Barcelona i el dinamisme dels 70'
- Estructura administrativa de la practica de l'arqueologia prehistòrica a Catalunya
- Aproximació a l'estat actual de la recerca i dels estudi de l'arqueologia Prehistòrica a Catalunya
- Principals tendències metodològiques

Bloc 2: Estudi dels primers caçadors- recol·lectors arcaics

- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític inferior
- Societats caçadores- recol·lectores al paleolític mitjà
- Societats caçadores- recol·lectores Epipaleolític
- Manifestacions d'Art Rupestre a Catalunya

Bloc 3 Transició a les societats productores i primeres societats agrícoles

- Transició: societats caçadores/recol·lectores "versus" agrícoles
- Primers poblats pagesos: El Neolític antic
- L'edat d'or del neolític català: el Neolític mitjà
- Consolidació de les noves formes econòmiques
- Pràctiques funeràries dels primers pobles agrícoles
- El fenomen megalític a Catalunya

Bloc 5. Consolidació i transformació de les societats pageses

- Els primers metalls i les societats del neolític final calcolític
- Desenvolupament de la primera meitat del II on mil·lenni: Calcolític- Bronze Antic
- L'època fosca de la prehistòria catalana: el Bronze Mitjà
- Innovació i/o continuïtat a mitjans del II° mil·lenni.
- Formes sepulcral a inicis del II° mil·lenni: la Catalunya meridional

Bloc 6. Les Societats complexes del I mil·lenni

- Les transformacions de finals del segon mil·lenni i primer quart del Ir mil·lenni : el període del Bronze Final
- Habitat el vilatge com a fenomen social.

- Nova formes sepulcral: la incineració.
- Bronze Final: Innovació i dinamisme econòmic
- Debat a l'entorn de la introducció del Ferro a Catalunya.
- Societats de la primera edat del Ferro i la Iberització

Metodologia

Activitats formatives en crèdits ECTS, metodologia d'ensenyament- aprenentatge i la seva relació amb les competències que ha d'adquirir l'estudiant.

ACTIVITAT DIRIGIDA 35%

-Classes teòriques dirigides pel professorat. 25%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Classes magistrals amb suport de TIC i debat en gran grup.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT1, CT13.

-Sessions de seminaris i pràctiques dirigides pel professorat. 10%

Metodologia de d'ensenyament- aprenentatge: Introducció de la sessió, presentació del text, valoració i discussió crítica col·lectiva. Presentacions individuals i/o col·lectives i ronda de valoracions.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT3, CT5, CT14

ACTIVITAT SUPERVISADA 10%

-Tutoria. 8%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Sessions concertades per resoldre dubtes i mantenir discussions sobre continguts específics de la matèria, els problemes i seminaris.

Competències: CT7, CT8.

-Realització d'exercicis autònoms d'aprenentatge. 2%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Realització i correcció d'exercicis autònoms d'aprenentatge.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT3, CT7.

ACTIVITAT AUTÒNOMA 50%

-Estudi personal. 30 %

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Integració dels coneixements adquirits. Realització d'esquemes, mapes conceptuals, resums.

Competències: CE1 (CE1.1, CE1.2), CE2 (CE2.1), CE5 (CE5.3, CE5.4) CT1, CT2, CT6, CT7.

-Lectura de textos. Redacció de treballs. Preparació de comentaris orals i seminaris. Recerca d'informació bibliogràfica. 20%

Metodologia d'ensenyament- aprenentatge: Lectura comprensiva de textos. Realització de ressenyes, resums i comentaris analítics mitjançant una guia. Estratègies de recerca d'informació. Selecció de materials.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Anàlisi del procés històric en visió temporal	100	4	5, 7, 9
Tipus: Supervisades			
Treball d'anàlisi de restes materials del passat de Catalunya	27	1,08	2, 3, 6, 7, 13
Tipus: Autònomes			
Estudi de cas: anàlisi del registre arqueològic català	14	0,56	7, 10, 11

Avaluació

Sistema d'avaluació de l'adquisició de les competències i sistema de qualificacions.

E

• L

activitats dirigides (classes teòriques i pràctiques d'aula i laboratori) suposen un **70%** de la nota. S'avaluaran mitjançant proves escrites.

- Les **activitats supervisades** (sortida de camp, assistència a conferències i tutories) es ponderaran amb un **20%**. S'avaluaran mitjançant el mòdul de presentacions i discussions de textos a l'aula, amb un pes del 20%.
- Les **activitats autònomes** suposaran el **10%** restant. S'avaluaran mitjançant el mòdul d'entrega de treballs: s'avaluaran els treballs amb un pes del 20%.

Críteris per superar l'assignatura

Haver obtingut una nota de 5 o superior a l'avaluació global. En el cas de no haver superat la primera convocatòria, l'alumne podrà realitzar de nou l'avaluació dels coneixements teòrics, que tornarà a tenir una contingència del 50% en la qualificació final. Per l'altre 50% de la nota (activitats supervisades i autònomes) es mantindrà la nota obtinguda a l'avaluació continuada.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitats dirigides (examen i pràctiques)	70 %	5	0,2	1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14
Las activitats supervisades (sortida de camp, assistència a conferències i tutories)	20%	2	0,08	1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14
Les activitats autònomes avaluades mitjançant el mòdul d'entrega de treballs	10 %	2	0,08	1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA:

Hi haurà bibliografia específica per cada tema tractat en l'assignatura

BIBLIOGRAFIA GENERAL

BOSCH-GIMPERA P.(1919): *Prehistòria Catalana*. Enciclopèdia Catalana, Vol. XVI. Barcelona 300 p

BOSCH-GIMPERA P.(1932): *Etnologia de la Península Ibérica*, Edt. Alpha,. Barcelona,p.711

BOSCH, J.; SANTACANA, J. (2009): *Blat, metalls i cabdills. Catalunya del neolític a la iberització*. Ed. Rafel Dalmau.

MALUQUER DE MOTES J.(1987): *Historia de Catalunya, I: Prehistoria i Edat Antiga fins al segle III*. Edt. 62, Barcelona.

SERRA - RÀFOLS, J. de C., (1930): *El poblament prehistòric de Catalunya*. Barcelona, 1930.

TARRADELL,M.(1963): *Història dels Catalans I, Prehistòria i Antiguitat*. Barcelona, 1963.

TARRADELL, M.(1962): *Les arrels de Catalunya*. Ed. Vicens-Vives. Barcelona, 1962.

AA.VV(1978): *Història de Catalunya, Vol I*. [Coordinada per l' Institut d'Arqueologia i Prehistòria Universitat de Barcelona].Edt. Salvat. Barcelona

AA.VV(1982): *Les excavacions arqueològiques a Catalunya en els darrers anys*. Barcelona 1982.

AA.VV(1982): *L'Arqueologia a Catalunya, avui*. Generalitat de Catalunya Barcelona 1982.

AA.VV(1996): *Els temps prehistòrics i antics. Fins al segle V*. in *Història. Política, Societat i Cultura dels Països Catalans*. Vol.I. Enciclopèdia Catalana. Barcelona 1996.

REVISTES D'ARQUEOLOGIA PREHISTÒRICA.

Anuari de l'Institut d'Estudis Catalans (anys 1915-1925).

EMPURIES (Museu Arqueològic de Barcelona) (Des de anys 1940).

CYPSELA (Museu Arqueologia - Girona) (Des de 1975).

PYRENAE (Universitat de Barcelona) des de 1973 a 1980, segona etapa des de 1993.

FONAMENTS (Edt. Curial, Barcelona) (Des de anys 1979).

TRIBUNA D'ARQUEOLOGIA (Servei Arqueologia, Generalitat de Catalunya)(Des de 1981)

COTA ZERO (Edt. EUMO Vic) des de 1985.

REVISTA ARQUEOLOGICA DE PONENT (Universitat de Lleida) des de 1991.

RUBRICATUM (Museu de Gavà) des de 1994.

LAIETANIA (Museu de Mataró)

Altres revistes d'àmbit local o general que tenen articles d'arqueologia:prehistòrica:

ARRAHONA (Vallès), AUSA (Osona), OLERDULAE (Vilafranca del Penedès); GALA (St. Feliu de Codines), ESTRAT (C.E.C.I. Igualada); ACTA ARQUEOLOGICA DE TARRAGONA (Reial Societat Arqueològica Tarraconense), MISCEL·LÀNIA PENEDESENCA (Vilafranca del Penedès).

COL·LOQUIS, SEMINARIS

COL·LOQUI INTERNACIONAL D'ARQUEOLOGIA DE PUIGCERDA. (Celebracions cada 2 anys, amb temes monogràfics que centren els debats; Publicació de les Actes.

Col·loquis d'àmbit local o comarcal organitzats pels museus de Solsona, Vinseum, Museu de Mataró, etc.

EDICIO DE CORPUS, INVENTARIS

CORPUS DE SEPULCRES MEGALÍTICS. Edició dels anys 60 i 70 de les manifestacions de sepulcres megalítics de les principals

CORPUS DE PINTURES RUPESTRES

VOL. I LA CONCA DEL SEGRE (Generalitat de Catalunya)

VOL. II L'Àrea Central i Meridional.(Generalitat de Catalunya)

PÀGINES WEB

<http://cultura.gencat.cat/invarque/index.asp> (Inventari Arqueològic)

<http://blocs.gencat.cat/blocs/AppPHP/tribunadarqueologia/> (Tribuna Arqueologia)

<http://calaix.gencat.cat/> (Memòries arqueològiques)

<http://www20.gencat.cat/portal/site/Patrimoni/menuitem.6a2dec9a300f68a8cd0181dfb0c0e1a0/?vgnextoid=2217>
(Pintures rupestres Unesco)